TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. gruodžio 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose — Reglamentas (EB) Nr. 805/2004 — Neginčytinų reikalavimų Europos vykdomasis raštas — Pripažinimui keliami reikalavimai — Skolininko teisės — Sprendimo peržiūra“

Byloje C-300/14

dėl 2014 m. birželio 16 d. *hof van beroep te Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas, Belgija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. birželio 20 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Imtech Marine Belgium NV

prieš

Radio Hellenic SA

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro trečiosios kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, einantis ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas, teisėjai J. Malenovský, M. Safjan (pranešėjas), A. Prechal ir K. Jürimäe,

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pochet, J.-C. Halleux ir L. Van den Broeck,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

— Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes ir E. Pedrosa,

— Europos Komisijos, atstovaujamos G. Wils ir A.-M. Rouchaud-Joët,

susipažinęs su 2015 m. rugsėjo 8 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: nyderlandų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 805/2004, sukuriančio neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą (OL L 143, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 38), 19 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Belgijoje įsteigtos *Imtech Marine Belgium NV* (toliau – *Imtech Marine*) ir Graikijoje įsteigtos *Radio Hellenic* (toliau – *Radio Hellenic*) ginčą dėl *Imtech Marine* prašymo pripažinti už akių priimtą teismo sprendimą dėl reikalavimo skirti baudą ir delspinigius Europos vykdomuoju raštu, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 805/2004.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas (EB) Nr. 44/2001

3 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 34 straipsnio 2 punkte nustatyta, kad teismo sprendimas nėra pripažįstamas, jei „jis buvo priimtas atsakovui nedalyvaujant procese ir jei atsakovas neturėjo galimybės laiku ir tinkamu būdu gauti bylos iškėlimo arba lygiaverčio dokumento, kad galėtų susitarti dėl savo gynybos, išskyrus jei atsakovas nepradėjo proceso siekdamas apskųsti tokį sprendimą, kai tai jam buvo įmanoma padaryti“.

Reglamentas Nr. 805/2004

4 Reglamento Nr. 805/2004 10–14, 18 ir 19 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(10) Kai skolininkui nedalyvaujant procese valstybės narės teismas priėmė sprendimą dėl neginčytino reikalavimo, bet kokių kliūčių panaikinimas valstybėje narėje, kurioje turi būti vykdomas sprendimas, yra neatsiejamas ir priklauso nuo pakankamos garantijos, kad laikomasi gynybos teisių.

(11) Šiuo reglamentu siekiama remti pagrindines teises ir atsižvelgiama į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje [(toliau – Chartija)] pripažintus principus. Ypač juo siekiama užtikrinti visapusišką pagarbą teisei į teisingą teismo procesą, kaip pripažįstama Chartijos 47 straipsnyje.

(12) Turėtų būti nustatyti minimalūs reikalavimai procesams, kuriuose priimami teismo sprendimai, siekiant užtikrinti, kad skolininkas būtų informuojamas apie su juo susijusius teismo veiksmus, reikalavimą aktyviai dalyvauti procese ieškiniui užginčyti ir su jo nedalyvavimu susijusias pasekmes. Apie tai skolininkui pranešama tinkamu laiku ir būdu, kad jis turėtų galimybę pasiruošti gynybai.

(13) Dėl valstybių narių civilinio proceso taisyklių, ypač pagal kurias įteikiami dokumentai, skirtumų būtina konkrečiai ir išsamiai apibūdinti šiuos minimalius reikalavimus. Visų pirma jokie įteikimo būdai, pagrįsti teisine fikcija šių minimalių reikalavimų laikymosi atžvilgiu, negali būti laikomi pakankamais, kad teismo sprendimas būtų pripažintas Europos vykdomuoju raštu.

(14) Visiems 13 ir 14 straipsniuose išvardytiems įteikimo būdams būdingas arba visiškas tikrumas (13 straipsnis), arba labai didelė tikimybė (14 straipsnis), kad dokumentai, kuriuos reikia įteikti, pasiekė adresatą. Kitoje kategorijoje teismo sprendimas pripažįstamas Europos vykdomuoju raštu tik tuo atveju, jei kilmės valstybė narė turi atitinkamą mechanizmą, leidžiantį skolininkui prašyti, kad būtų atliekama teismo sprendimo išsami peržiūra pagal 19 straipsnyje nustatytas sąlygas tais išimtiniais atvejais, kai, nepaisant, jog laikomasi 14 straipsnio nuostatų, dokumentas nepasiekė adresato.

<…>

(18) Abipusis pasitikėjimas vykdant teisingumą valstybėse narėse pateisina vienos valstybės narės teismo įvertinimą, kad visos sąlygos Europos vykdomajam raštui pripažinti yra įvykdytos ir visose kitose valstybėse narėse suteikia galimybę vykdyti teismo sprendimą, neatliekant teisinės minimalių procedūrinių reikalavimų tinkamo taikymo peržiūros valstybėje narėje, kurioje turi būti vykdomas teismo sprendimas.

(19) Šis reglamentas neįpareigoja valstybių narių nacionalinės teisės aktų pritaikyti prie jame nustatytų minimalių procedūrinių reikalavimų. Jis skatina tai daryti, sudarydamas galimybę veiksmingiau ir greičiau vykdyti teismo sprendimus kitose valstybėse narėse tik tuo atveju, jei laikomasi tų minimalių reikalavimų.“

5 Šio reglamento 6 straipsnio „Reikalavimai dokumentui patvirtinti [pripažinti] Europos vykdomuoju raštu“ 1 dalyje nustatyta:

„Bet kuriuo metu pateikiant prašymą kilmės teismui, valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl neginčytino reikalavimo pripažįstamas Europos vykdomuoju raštu, jeigu:

a) teismo sprendimas yra vykdytinas kilmės valstybėje narėje ir

b) teismo sprendimas neprieštarauja jurisdikcijos taisyklėms, kaip nustatyta Reglamento (EB) Nr. 44/2001 II skyriaus 3 ir 6 skirsniuose, ir

c) kilmės valstybės narės teismo procedūros atitiko III skyriuje nustatytus reikalavimus, kai reikalavimas yra neginčytinas, kaip apibrėžta 3 straipsnio 1 dalies b ar c punktuose, ir

d) teismo sprendimas buvo priimtas valstybėje narėje, kurioje yra skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta, kaip apibrėžta Reglamento (EB) Nr. 44/2001 59 straipsnyje, tais atvejais, kai:

— reikalavimas yra neginčytinas, kaip apibrėžta 3 straipsnio 1 dalies b ar c punktuose;

— jis susijęs su sutartimi, kurią sudarė asmuo, vartotojas, turėdamas tikslą, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo amatu ar profesija, ir

— skolininkas yra vartotojas.“

6 Reglamento Nr. 805/2004 9 straipsnis „Europos vykdomojo rašto pažymėjimo išdavimas“ suformuluotas taip:

„1. Europos vykdomojo rašto pažymėjimas išduodamas užpildant I priede nurodytą standartinį blanką.

2. Europos vykdomojo rašto pažymėjimas išduodamas ta kalba, kuria priimamas teismo sprendimas.“

7 Reglamento Nr. 805/2004 10 straipsnyje „Europos vykdomojo rašto pažymėjimo ištaisymas arba panaikinimas“ nustatyta:

„1. Kilmės teismui pateikus prašymą, Europos vykdomojo rašto pažymėjimas:

a) ištaisomas, kai dėl esminės klaidos teismo sprendime ir pažymėjime yra neatitikimų;

b) panaikinamas, kai jis, atsižvelgiant į šiame reglamente nustatytus reikalavimus, buvo aiškiai neteisėtai išduotas.

2. Europos vykdomojo rašto pažymėjimui ištaisyti ar panaikinti taikomi kilmės valstybės narės teisės aktai.

3. Prašymas Europos vykdomojo rašto pažymėjimui ištaisyti arba panaikinti gali būti pateikiamas užpildant VI priede pateiktą standartinį blanką.

4. Europos vykdomojo rašto pažymėjimo išdavimas neskundžiamas.“

8 Minėto reglamento 13 straipsnyje „Dokumento įteikimas skolininkui patvirtinant jo gavimą“ numatyta:

„1. Bylos iškėlimo arba lygiavertis dokumentas skolininkui gali būti įteikiamas šiais būdais:

a) įteikiant asmeniškai, kai skolininkas gavimą patvirtina, įskaitant gavimo datą, ir pasirašo;

b) įteikiant asmeniškai, kai šį įteikimą patvirtina dokumentą įteikusio kompetentingo asmens pasirašytas dokumentas, patvirtinantis, kad skolininkas gavo dokumentą arba be jokio teisinio pagrindo atsisakė jį gauti, ir kuriame įrašoma įteikimo data;

c) įteikimas paštu, kai skolininkas patvirtina, jog gavo dokumentą, įrašo gavimo datą, jį pasirašo ir grąžina;

d) įteikimas elektroninėmis priemonėmis, tokiomis kaip faksas arba e. paštas, kai skolininkas patvirtina, jog gavo dokumentą, įrašo gavimo datą, jį pasirašo ir grąžina.

2. Bet koks šaukimas į teismo posėdį skolininkui galėjo būti įteiktas ankstesniame teismo posėdyje (dėl to paties reikalavimo) pagal 1 dalies nuostatas arba žodžiu ir išdėstytas minėto ankstesnio teismo posėdžio protokoluose.“

9 Reglamento Nr. 805/2004 14 straipsnyje „Dokumento įteikimas be skolininko patvirtinimo apie jo gavimą“ nustatyta:

„1. Bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas arba šaukimas į teismo posėdį skolininkui taip pat gali būti įteikiami vienu iš toliau nurodytų būdų:

a) skolininko adresu asmeniškai įteikiant asmenims, gyvenantiems tame pačiame namų ūkyje, kaip ir skolininkas, arba jame dirbantiems;

b) kai skolininkas yra darbdavys arba juridinis asmuo: skolininko verslo patalpose asmeniškai įteikiant jam dirbantiems asmenims;

c) paliekant skolininko pašto dėžutėje;

d) dokumentą paliekant pašte arba kompetentingoje valdžios institucijoje ir į skolininko pašto dėžutę įdedant rašytinį pranešimą apie įstaigoje esantį dokumentą, jei raštiškas pranešimas aiškiai nurodo teisminį dokumento pobūdį arba kad įteikiamas pranešimas turi teisinį poveikį ir pradeda skaičiuoti laiką iki nustatyto termino;

e) įteikiant paštu be patvirtinimo pagal 3 dalį, kai skolininko adresas yra kilmės valstybėje narėje;

f) elektroninėmis priemonėmis, automatiškai patvirtinančiomis apie išsiuntimą, jei skolininkas iš anksto aiškiai sutiko su šiuo įteikimo būdu.

2. Šiame reglamente įteikimas pagal 1 dalies nuostatas yra neleistinas, jei skolininko adresas tiksliai nežinomas.

3. Įteikimas pagal 1 dalies a–d punktus patvirtinamas:

a) įteikimą atlikusio kompetentingo asmens pasirašytu dokumentu, nurodant:

i) įteikimo būdą ir

ii) įteikimo datą ir

iii) kai dokumentas buvo įteiktas kitam, nei skolininkas, asmeniui: to asmens pavardė ir jo ryšys su skolininku,

arba

b) dokumentą gavusio asmens patvirtinimu, kai įteikiama pagal 1 dalies a ir b punktus.“

10 To paties reglamento 19 straipsnis „Minimalūs reikalavimai peržiūrai išimtiniais atvejais“ suformuluotas taip:

„1. Papildomai dėl 13–18 straipsnių: teismo sprendimas Europos vykdomuoju raštu gali būti patvirtinamas [pripažįstamas] tik tuo atveju, jeigu pagal kilmės valstybės narės teisės aktus skolininkui suteikiama teisė prašyti teismo peržiūrėti sprendimą, kai:

a) i) bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas arba, kai taikoma, šaukimas į teismo posėdį buvo įteiktas vienu iš 14 straipsnyje numatytų būdų ir

ii) ne dėl atsakovo [skolininko] kaltės dokumentas nebuvo įteiktas laiku, nesuteikiant jam galimybės pasiruošti gynybai;

arba

b) užginčyti reikalavimą skolininkui sutrukdė *force majeure* aplinkybės arba kai jis to negalėjo padaryti dėl nepaprastų aplinkybių, susidariusių ne dėl jo kaltės,

jeigu kiekvienu atveju jis veikia nedelsdamas.

2. Šis straipsnis nepažeidžia valstybių narių galimybės palankesnėmis, nei minimos 1 dalyje, sąlygomis leisti peržiūrėti teismo sprendimą.“

11 Reglamento Nr. 805/2004 21 straipsnyje „Atsisakymas vykdyti teismo sprendimą“ nustatyta:

„1 Skolininko prašymu valstybės narės, kurioje vykdytinas teismo sprendimas, kompetentingas teismas atsisako vykdyti teismo sprendimą, jei Europos vykdomuoju raštu patvirtintas [pripažintas] teismo sprendimas yra nesutaikomas [nesuderinamas] su bet kurioje valstybėje narėje ar trečiojoje šalyje anksčiau priimtu teismo sprendimu, jeigu:

a) ankstesnis teismo sprendimas buvo susijęs su ta pačia veiksmo priežastimi ir tomis pačiomis šalimis ir

b) ankstesnis teismo sprendimas buvo priimtas valstybėje narėje, kurioje vykdytinas teismo sprendimas, arba patenkina sąlygas, būtinas jam pripažinti valstybėje narėje, kurioje vykdytinas teismo sprendimas, ir

c) kilmės valstybėje narėje teismo proceso metu dėl nesutaikomumo [nesuderinamumo] nebuvo ir negalėjo būti prieštaraujama.

2. Valstybėje narėje, kurioje vykdytinas teismo sprendimas, dėl jokių priežasčių teismo sprendimas ar jo patvirtinimas [pripažinimas] Europos vykdomuoju raštu negali būti peržiūrimi dėl jų esmės.“

12 Minėto reglamento 30 straipsnyje „Su taisymo procedūromis, kalba ir institucijomis susijusi informacija“ nurodyta:

„1. Valstybės narės praneša Komisijai apie:

a) 10 straipsnio 2 dalyje nurodytas ištaisymo ir panaikinimo bei 19 straipsnio 1 dalyje nurodytas peržiūros procedūras;

<…>“

Belgijos teisė

13 Teismų kodekso 50 straipsnyje nustatyta:

„Senaties terminai negali būti sutrumpinti arba pratęsti, net jeigu šalys su tuo sutinka, išskyrus įstatyme numatytus atvejus ir kai įvykdomi įstatyme nustatyti reikalavimai.

Tačiau jeigu 1048, 1051 straipsniuose ir 1253c straipsnio c ir d punktuose numatytas terminas pateikti apeliacinį skundą ar prieštaravimą prasideda ir baigiasi teismo atostogų laikotarpiu, toks terminas pratęsiamas iki naujų teismo veiklos metų 15 dienos.“

14 Šio kodekso 55 straipsnyje nurodyta:

„Jeigu įstatyme numatyta, kad šaliai, kuri neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Belgijoje, nėra įsisteigusi šioje valstybėje ir nenurodė joje adreso dokumentams įteikti, nustatyti terminai turi būti pratęsti, šie terminai pratęsiami taip:

1 15 dienų, jeigu šalis gyvena ar yra įsisteigusi kaimyninėje valstybėje arba Jungtinėje Didžiosios Britanijos ir [Šiaurės Airijos] Karalystėje;

2 30 dienų, jeigu šalis gyvena ar yra įsisteigusi kitoje Europos valstybėje;

3 80 dienų, jeigu šalis gyvena ar yra įsisteigusi kitoje pasaulio valstybėje.“

15 Minėto kodekso 860 straipsnyje nustatyta:

„Dėl bet kokio reikalavimo, kurio nesilaikyta ar kuris netinkamai įvykdytas, procesinis aktas negali būti pripažintas niekiniu, jeigu toks pripažinimas nėra aiškiai nurodytas įstatyme.

Apskundimo terminai laikomi senaties terminais.

Kiti terminai prilyginami senaties terminams, tik jeigu tai numatyta įstatyme.“

16 To paties kodekso 1047 straipsnyje nurodyta:

„Bet koks už akių priimtas sprendimas gali būti apskųstas, išskyrus įstatyme numatytas išimtis.

<…>“

17 Teismų kodekso 1048 straipsnyje nustatyta:

„Nepažeidžiant už nacionalinės teisės nuostatas viršesnėse nuostatose ir tarptautinės teisės nuostatose numatytų terminų, terminas pateikti prieštaravimą yra vienas mėnuo; jis skaičiuojamas nuo teismo sprendimo įteikimo arba perdavimo 792 straipsnio antroje ir trečioje pastraipose nustatyta tvarka dienos.

Jeigu neatsiliepusi šalis neturi gyvenamosios vietos Belgijoje, nėra įsisteigusi šioje valstybėje ir nenurodė joje adreso dokumentams įteikti, terminas pateikti prieštaravimą pratęsiamas laikantis 55 straipsnio.“

18 Teismų kodekso 1051 straipsnyje nustatyta:

„Nepažeidžiant už nacionalinės teisės nuostatas viršesnėse nuostatose ir tarptautinės teisės nuostatose numatytų terminų, terminas pateikti apeliacinį skundą yra vienas mėnuo; jis skaičiuojamas nuo teismo sprendimo įteikimo arba perdavimo 792 straipsnio antroje ir trečioje pastraipose nustatyta tvarka dienos.

Teismo sprendimą įteikti paprašiusiai šaliai minėtas terminas pradedamas skaičiuoti taip pat nuo tokio įteikimo dienos.

Jeigu bet kuri iš šalių, kuriai buvo įteiktas teismo sprendimas arba kurios prašymu jis buvo įteiktas, neturi gyvenamosios vietos Belgijoje, nėra įsisteigusi šioje valstybėje ir nenurodė joje adreso dokumentams įteikti, terminas pateikti apeliacinį skundą pratęsiamas laikantis 55 straipsnio.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

19 *Imtech Marine* teikė įvairias paslaugas *Radio Hellenic*, ši už tai *Imtech Marine* buvo skolinga 23 506,99 EUR. Pagal *Imtech Marine* bendrąsias sąlygas nesumokėjimo atveju turi būti sumokėta 10 % dydžio bauda ir delspinigiai, kurių dydis sudaro 12 % metinių palūkanų.

20 Nepaisydama įvairių įspėjimų, *Radio Hellenic* nevykdė mokėjimo įsipareigojimų.

21 2013 m. kovo 25 d. *Imtech Marine* pateikė ieškinį, kuriuo prašė *Rechtbank van koophandel te Antwerpen* (Antverpeno komercinių bylų teismas) priteisti iš *Radio Hellenic* reikalaujamą sumą ir remiantis Reglamentu Nr. 805/2004 pripažinti tokį sprendimą Europos vykdomuoju raštu. 2013 m. birželio 5 d. sprendimu minėtas teismas pripažino šį ieškinį priimtinu ir iš dalies pagrįstu. Už akių

priimtu sprendimu iš *Radio Hellenic* buvo priteista 23 506,99 EUR suma, taip pat kartu 10 % dydžio bauda ir delspinigiais. Tačiau minėtas teismas nusprendė, kad to sprendimo negalima pripažinti Europos vykdomuoju raštu, nes nėra priimta tinkamų nacionalinės teisės aktų.

22 2013 m. rugsėjo 3 d. *Imtech Marine* nacionaliniam teismui pateikė apeliacinį skundą dėl minėto teismo sprendimo. Apeliaciniame skunde ji prašė pripažinti teismo priimtiną sprendimą Europos vykdomuoju raštu, kaip numatyta Reglamente Nr. 805/2004.

23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad iš tikrųjų yra diskutuotinas klausimas, ar Belgijos teisė atitinka Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio reikalavimus, taip pat kaip ir klausimas dėl atitinkamų teisėjo ir teismo sekretoriaus įgaliojimų pripažinti teismo sprendimą Europos vykdomuoju raštu. Dėl nacionalinės teisės aktų leidėjo neveikimo atsiranda teisinis nesaugumas bylos šalims. Nepaisant šio reglamento tiesioginio veikimo, Belgijos teismai gana ribotai naudojasi tokio pripažinimo galimybe.

24 Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalyje nurodytą peržiūros procedūrą, terminas apskųsti už akių priimtą sprendimą pagal Belgijos teisę gali pasibaigti prieš suteikiant skolininkui apskritai galimybę skųsti.

25 Šiomis aplinkybėmis *hof van beroep te Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar tai, kad Reglamentas Nr. 805/2004 netaikomas tiesiogiai, yra SESV 288 straipsnio pažeidimas tiek, kiek:

a) Belgijos teisės aktų leidėjas neperkėlė šio reglamento į Belgijos teisę ir

b) Belgijos teisės aktų leidėjas nenustatė peržiūros procedūros, nors ir numatė galimybę pateikti prieštaravimą ir skųsti apeliacine tvarka?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, atsižvelgiant į tai, kad reglamentas taikytinas tiesiogiai, kaip turi būti suprantama Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalyje nurodyta „sprendimo peržiūra“? Ar peržiūros procedūra turi būti numatyta tik tais atvejais, kai šaukimas ar bylos iškėlimo dokumentas buvo įteiktas pagal šio reglamento 14 straipsnį, t. y. be patvirtinimo apie jo gavimą? Ar Belgijos teismų kodekso 1047 ir paskesniuose straipsniuose nustatytu prieštaravimu ir to paties kodekso 1050 ir paskesniuose straipsniuose nustatytu apeliaciniu skundu Belgijos teisės aktuose nėra įtvirtinta pakankamai garantijų tam, kad būtų įvykdyti minėto reglamento 19 straipsnio 1 dalyje nustatyti „peržiūros procedūros“ kriterijai?

3. Ar Belgijos teismų kodekso 50 straipsniu, pagal kurį to paties kodekso 860 straipsnio antroje pastraipoje, 55 ir 1048 straipsniuose nurodytus privalomus terminus leidžiama pratęsti *force majeure* ar nepaprastų aplinkybių, susidariusių ne dėl suinteresuotojo asmens kaltės, atveju, suteikiama pakankama apsauga, kaip numatyta Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalies b punkte?

4. Ar neginčytinų reikalavimų pripažinimas Europos vykdomuoju raštu yra teismo aktas, kurį atlikti turi būti prašoma bylos iškėlimo dokumentu? Jei atsakymas būtų teigiamas, ar teisėjas privalo pripažinti sprendimą Europos vykdomuoju raštu ir ar teismo sekretorius turi išduoti Europos vykdomojo rašto pažymėjimą?

Jeigu atsakymas būtų neigiamas, ar gali būti teismo sekretoriaus pareiga pripažinti sprendimą Europos vykdomuoju raštu?

5. Jei pripažinimas Europos vykdomuoju raštu nėra teismo aktas, ar pareiškėjas, kuris bylos iškėlimo dokumentu neprašė išduoti Europos vykdomojo rašto, gali teismo sekretoriaus prašyti pripažinti teismo sprendimą Europos vykdomuoju raštu vėliau, t. y. kai sprendimas įgijo *res judicata* galią?“

26 2014 m. rugpjūčio 7 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui buvo pateiktas prašymas pateikti informacijos; šis teismas į jį atsakė 2014 m. spalio 16 d.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

27 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnis, siejamas su SESV 288 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybės narės įpareigojamos nacionalinėje teisėje nustatyti peržiūros procedūrą, kaip numatyta minėtame 19 straipsnyje.

28 Minėto reglamento 19 straipsnyje numatyta, kad teismo sprendimas Europos vykdomuoju raštu gali būti pripažįstamas tik tuo atveju, jeigu pagal kilmės valstybės narės teisės aktus skolininkui suteikiama teisė prašyti teismo peržiūrėti nagrinėjamą sprendimą. Tačiau pagal Reglamento Nr. 805/2004 19 konstatuojamąją dalį šiuo reglamentu valstybės narės neįpareigojamos nacionalinės teisės aktų pritaikyti prie jame nustatytų minimalių procedūrinių reikalavimų, taigi ir nustatyti specifinės peržiūros procedūros, kaip tai suprantama pagal 19 straipsnį.

29 Vienintelė peržiūros procedūros nebuvimo pasekmė, kaip numatyta pačiame Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnyje, yra negalėjimas sprendimo pripažinti Europos vykdomuoju raštu tokiomis sąlygomis, kokios nustatytos pastarajame straipsnyje.

30 Tokiomis aplinkybėmis, nepriklausomai nuo minėto reglamento 30 straipsnio 1 dalies a punkte nustatytos pareigos pranešti Komisijai apie peržiūros procedūrą, kuri prireikus būtų nustatyta pagal nacionalinę teisę, valstybė narė, pasirinkusi pagal to paties reglamento nuostatas nepritaikyti savo teisės aktų, negali pažeisti SESV 288 straipsnio.

31 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnis, siejamas su SESV 288 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybės narės neįpareigojamos nacionalinėje teisėje nustatyti peržiūros procedūros, kaip numatyta minėtame 19 straipsnyje.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

32 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia iš esmės išsiaiškinti, kokiomis sąlygomis pagal Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalį už akių priimtas sprendimas pripažįstamas Europos vykdomuoju raštu.

33 Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad šio straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nurodytais atvejais teismo sprendimas Europos vykdomuoju raštu gali būti pripažįstamas tik tuo atveju, jeigu pagal kilmės valstybės narės teisės aktus skolininkui suteikiama teisė prašyti teismo peržiūrėti sprendimą.

34 Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytas atvejis apima situaciją, kai bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas buvo įteiktas vienu iš šio reglamento 14 straipsnyje numatytų būdų, tačiau bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas ne dėl skolininko kaltės nebuvo įteiktas likus pakankamai laiko pasiruošti, kad jis galėtų pasiruošti gynybai.

35 Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytas atvejis susijęs su situacija, kai užginčyti reikalavimą skolininkui sutrukdė *force majeure* aplinkybės arba kai jis to negalėjo padaryti dėl nepaprastų aplinkybių, susidariusių ne dėl jo kaltės. Šis atvejis taip pat gali būti susijęs su situacija, kai kliūtys užginčyti reikalavimą išlieka stadijoje, kuomet pradedamas skaičiuoti terminas užginčyti nagrinėjamą sprendimą.

36 Jei valstybės narės savo nacionalinėje teisėje gali būti nustačiusios specifinę sprendimų peržiūros procedūrą Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nurodytais atvejais, taip pat įmanoma, kad procedūros, kurios buvo nustatytos valstybėje narėje iki šio reglamento įsigaliojimo, leido skolininkui prašyti tokios peržiūros. Nepažeidžiant šio reglamento 30 straipsnio 1 dalies a punkte nustatytos valstybių narių pareigos pranešti Komisijai apie atitinkamas procedūras, tai, kad pagal SESV 288 straipsnį yra privalomas visas minėtas reglamentas, reiškia, jog teismas, kuriam pateiktas prašymas peržiūrėti, privalo patikrinti, ar įvykdyta to paties reglamento 19 straipsnio 1 dalyje šiuo tikslu numatyta sąlyga, t. y. ar pagal nacionalinę teisę leidžiama veiksmingai ir be išimčių prašyti minėtais atvejais peržiūrėti nagrinėjamą sprendimą.

37 Kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 24 punkte, kadangi Sąjungos teisė nereglamentuoja peržiūros procedūros, o Reglamente Nr. 805/2004 daroma aiški nuoroda į kilmės valstybės narės teisės aktus, gali būti pasirinktos apskundimo priemonės, kurios tinkamai užtikrina skolininko teises į gynybą ir į teisingą teismo procesą, kaip numatyta Reglamento Nr. 805/2004 10 ir 11 konstatuojamosiose dalyse.

38 Vis dėlto, siekiant paisyti pagal Chartijos 47 straipsnio 2 dalį užtikrinamų skolininko teisių į gynybą ir į teisingą teismo procesą, tikslinga reikalauti, jog tam, kad būtų peržiūros procedūra, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalį, kuri aiškinama atsižvelgiant į šio reglamento 14 konstatuojamąją dalį, taikant atitinkamas apskundimo priemones, pirma, turi būti leidžiama peržiūrėti visą sprendimą, kiek tai susiję su teise ir faktinėmis aplinkybėmis.

39 Antra, minėtomis apskundimo priemonėmis skolininkui, nurodančiam vieną iš šio reglamento 19 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose numatytų atvejų, turi būti leidžiama prašyti atlikti tokią peržiūrą ne per nacionalinėje teisėje numatytus įprastus terminus, skirtus prieštaravimui ar apeliaciniam skundui dėl sprendimo pateikti. Taip yra, be kita ko, tuo atveju, kai nacionalinėje teisėje numatoma galimybė pratęsti šiuos terminus, todėl jie pradedami skaičiuoti iš naujo ne anksčiau kaip nuo tos dienos, kai skolininkas iš tikrųjų turėjo galimybę susipažinti su sprendimo turiniu ar jį apskųsti.

40 Siekiant įvykdyti konkrečiai Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytus reikalavimus, pagal nacionalinę teisę turi būti leidžiama pratęsti minėto apskundimo senaties terminus tiek *force majeure*, tiek nepaprastomis aplinkybėmis, susidariusiomis dėl nuo skolininko nepriklausančių priežasčių ir ne dėl jo kaltės, nes minėtoje nuostatoje šios dvi sąvokos atskiriamos.

41 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktoje informacijoje nurodyta, kad Belgijos teisinėje sistemoje iš principo numatytos dvi apskundimo priemonės, skirtos sprendimui byloje, kaip antai pagrindinėje byloje, ginčyti, t. y. prieštaravimas, skirtas konkrečiai už akių priimtiems teismo sprendimams ginčyti, numatytas Teismų kodekso 1047 ir paskesniuose straipsniuose, ir apeliacinis skundas, numatytas Teismų kodekso 1050 ir paskesniuose straipsniuose. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris vienintelis turi kompetenciją aiškinti šias nacionalinės teisės nuostatas, privalo padaryti išvadas dėl šio sprendimo 38–40 punktuose pateikto Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalies išaiškinimo ir nustatyti, ar nacionalinės teisės aktai atitinka šioje nuostatoje įtvirtintus minimalius procedūrinius reikalavimus. Esant tokioms aplinkybėms, jei įvykdyti visi kiti tam būtini reikalavimai, minėtas teismas turi atlikti pripažinimo procedūrą.

42 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį ir trečiąjį prejudicinius klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, siekiant už akių priimtą sprendimą pripažinti Europos vykdomuoju raštu, tokį prašymą nagrinėjantis teismas privalo įsitikinti, kad nacionalinėje teisėje veiksmingai ir be išimties leidžiama peržiūrėti visą sprendimą abiem šioje nuostatoje numatytais atvejais, kiek tai susiję su teise ir faktinėmis aplinkybėmis, ir kad pagal šią teisę leidžiama pratęsti sprendimo, susijusio su neginčytinu reikalavimu, apskundimo terminus ne tik *force majeure* atveju, bet ir kitomis nepaprastomis aplinkybėmis, susidariusiomis ne dėl skolininko kaltės ir sukliudžiusiomis jam ginčyti nagrinėjamą reikalavimą.

Dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų

43 Ketvirtuoju ir penktuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 805/2004 6 straipsnį reikia aiškinti taip, kad sprendimo pripažinimas Europos vykdomuoju raštu yra teisminio pobūdžio aktas, todėl jį atlikti turi būti prašoma vadovaujantis teisėjo bylos iškėlimo dokumentu.

44 Reglamento Nr. 805/2004 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prašymas sprendimą dėl neginčytino reikalavimo pripažinti Europos vykdomuoju raštu turi būti pateiktas kilmės teismui, tiksliai nenurodant, kas šiame teisme yra kompetentingas išduoti tokį pažymėjimą.

45 Vis dėlto, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 805/2004 struktūrą, galima atskirti faktinį teismo sprendimo pripažinimą Europos vykdomojo raštu ir formalų Europos vykdomojo rašto pažymėjimo išdavimo veiksmą, numatytą minėto reglamento 9 straipsnyje. Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 52 punkte, šis formalus veiksmas, kai jau yra priimtas sprendimas dėl dokumento pripažinimo Europos vykdomuoju raštu, nebūtinai yra teisėjo atliktinas veiksmas, taigi jį atlikti gali būti pavesta teismo sekretoriui.

46 Atvirkščiai, norint atlikti faktinį pripažinimą, būtina atlikti Reglamente Nr. 805/2004 nustatytų reikalavimų teisminę peržiūrą.

47 Iš tiesų, teisėjo teisinė kvalifikacija yra būtina, siekiant – tuomet, kai neaišku, ar laikytasi minimalių reikalavimų, skirtų skolininko teisėms į gynybą ir į teisingą teismo procesą užtikrinti – pagal šio sprendimo 38–40 punktus tinkamai įvertinti nacionalines apskundimo priemones. Be to, tik teismas, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, gali užtikrinti, kad, kreipiantis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, Reglamente Nr. 805/2004 nustatyti minimalūs reikalavimai Europos Sąjungoje būtų aiškinami ir taikomi vienodai.

48 Kiek tai susiję su klausimu, ar pripažinti teismo sprendimą Europos vykdomuoju raštu turi būti prašoma bylos iškėlimo dokumente, Reglamento Nr. 805/2004 6 straipsnyje numatyta, kad, bet kuriuo metu pateikiant prašymą kilmės teismui, valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl neginčytino reikalavimo pripažįstamas Europos vykdomuoju raštu.

49 Be to, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 56 punkte, nelogiška reikalauti, kad prašymas dėl pripažinimo būtų pateikiamas kartu su bylos iškėlimo dokumentu, nes tuo momentu dar neaišku, ar reikalavimas bus užginčytas, todėl neaišku ir tai, ar užbaigiant šį procesą priimtas teismo sprendimas atitiks reikalavimus, keliamus tam, kad būtų galima pripažinti jį Europos vykdomuoju raštu.

50 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį ir penktąjį klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 805/2004 6 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pripažinti teismo sprendimą Europos vykdomuoju raštu – to galima prašyti bet kuriuo momentu – turi būt pavesta tik teisėjui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 805/2004, sukuriančio neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą, 19 straipsnis, siejamas su SESV 288 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybės narės neįpareigojamos nacionalinėje teisėje nustatyti peržiūros procedūros, kaip numatyta minėtame 19 straipsnyje.**

2. **Reglamento Nr. 805/2004 19 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, siekiant už akių priimtą sprendimą pripažinti Europos vykdomuoju raštu, tokį prašymą nagrinėjantis teismas privalo įsitikinti, kad nacionalinėje teisėje veiksmingai ir be išimties būtų leidžiama peržiūrėti visą sprendimą abiem šioje nuostatoje numatytais atvejais, kiek tai susiję su teise ir faktinėmis aplinkybėmis, ir kad pagal šią teisę leidžiama pratęsti sprendimo, susijusio su neginčytinu reikalavimu, apskundimo terminus ne tik *force majeure* atveju, bet ir kitomis nepaprastomis aplinkybėmis, susidariusiomis ne dėl skolininko kaltės ir sukliudžiusiomis jam ginčyti nagrinėjamą reikalavimą.**

3. **Reglamento Nr. 805/2004 6 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pripažinti teismo sprendimą Europos vykdomuoju raštu – to galima prašyti bet kuriuo momentu – turi būti pavesta tik teisėjui.**

Parašai.